

MESLEKLE İLGİ, YETENEK, DEĞER VE KİŞİSEL ÖZELLİK İLİŞKİSİ

Rehberlik Servisi
Veli Bilgilendirme Rehberi

DEĞERLİ ÖĞRETMENLERİMİZ VE VELİLERİMİZ,

Bir kişinin belirli bir alanda yaptığı iş veya uzmanlık gerektiren faaliyetlerin tümüne "meslek" denir. Meslek, genellikle belirli bir eğitim veya tecrübe gerektirir ve bireyin belirli bir alanda çalışmasını sağlar. Bireyi belirli mesleklere seçmeye iten birtakım etkenler vardır. Meslek seçiminde; ilgi, değer, yetenek gibi faktörler önemli rol oynarken aynı zamanda psikolojik ve sosyolojik temellere dayalı bir seçim süreci de etkili olmaktadır.

MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİ

Meslek seçimi bir anda verilen bir karar değildir. Bu kararların mesleki gelişim süreci içinde biçimlendiği ise artık kesinleşmiştir. Peki mesleki gelişim sürecini tanımlamak istersek nasıl bir tanım ortaya çıkar? Mesleki gelişim süreci, çocuklukta bir meslek fikrinin oluşmaya başladığı andan itibaren, yetişkinlikte herhangi bir meslek sahibi oluncaya kadar geçen evrelerden oluşur ve bu süreyi kapsar. Aslında bu tanımdan da konunun ana fikrini basitçe kavrayabiliriz. Aslında meslek seçiminde kritik bir süreç olan bu zaman zarfında birey iyi yönlendirilmeli ve bireye en uygun seçenekler sunulmalıdır. Bunlarla beraber artık günümüzde mesleki rehberlik sadece ortaöğretim döneminde yapılan meslek seçimine yardım hizmetleri olarak değil, mesleki gelişim sürecinin çeşitli dönemlerinde bireylerin meslek seçimine hazır hale gelmesi için sunulan yardımlar olarak ele alınmaktadır. Isaacson, 1986 yılında mesleki gelişim sürecinin 5 aşamada yaşandığını belirtmiştir. Şimdi bu aşamaları inceleyelim.

5 AŞAMADA MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİ

MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİ

1- Uyanış ve farkında olma: (5-12 Yaş) Çocuk, çevredeki insanların farklı uğraşları olduğunu, çeşitli meslekler olduğunu görmeye ve anlamaya başlar.

2- Meslekleri keşfetme: (12-15 Yaş) Çocuk bu dönemde kişilerin ve mesleklerin ortak ve farklı yönleri hakkında bilgi sahibi olmaya başlar.

3- Karar verme: (15-18 Yaş) Genç kendisi ve meslekler hakkında edindiği bilgileri eşleştirmeye ve geleceğine ilişkin idealler oluşturmaya başlar.

4- Hazırlık: (18-23 Yaş) Bu dönemde birey, tercih ettiği meslekle ilgili eğitim sürecine girer.

5- İşe yerleşme: (23+ Yaş) Bireyin iş dünyasında yerini alarak çalışmaya başladığı dönemdir.

EĞİTSEL ALANLARLA MESLEKLERİN İLİŞKİSİ

EĞİTSEL ALANLARLA MESLEKLERİN İLİŞKİSİ

Dersler genellikle belirli bir mesleği icra etmek için gerekli bilgi ve becerileri sağlar. Okulda eğitilen derslerle belirli meslekler arasında bağ vardır. Örneğin, mühendislik için matematik ve fen dersleri önemlidir; tıp için biyoloji ve kimya gibi dersler gereklidir. Dersler, mesleki yeterlilik sağlamak için ve ilgili alanda başarılı olmak için temel sağlayabilir. Öğrencilerin sevdiği dersler üzerinden gelecekte seçeceği meslek hakkında çıkarım yapılabilir.

Fen Bilimleri Alanında güçlü olan öğrencinin özellikleri neler olabilir?

- Sayılarla çalışmayı ve hesaplamayı çok sever.
- Nesneleri kategoriye ayırmayı veya olayları belli bir mantıksal ilişki içinde düzenlemeyi çok sever.
- Matematik, fizik, kimya dersini çok sever.
- Deney yapmayı ve yeni şeyler yapmayı çok sever.

Türkçe-Matematik Alanında güçlü olan öğrencinin özellikleri neler olabilir?

- İsimler, yerler ve tarihler hakkında iyi bir hafızaya sahiptir.
- Başkaları ile yüksek düzeyde sözel iletişime girer.
- Kitap okumayı ve dinleyerek öğrenmeyi sever.
- Matematiksel hesaplama oyunlarını çok sever.

Sosyal Bilimler Alanında güçlü olan öğrencinin özellikleri neler olabilir?

- Kitap okumayı, araştırmayı çok sever.
- İsimler, yerler ve tarihler hakkında iyi bir hafızaya sahiptir.
- Kavramlarla ve kelimelerle çok iyi düşünür ve yazar.
- Bir şeyi başkalarıyla işbirliği yaparak, onlarla paylaşarak ve onlara öğreterek öğrenmeyi sever.

Yabancı Dil Alanında güçlü olan öğrencinin özellikleri neler olabilir?

- Kelimelerin telaffuzlarına, vurgularına ve anlamlarına duyarlıdır.
- Dilin gramer yapısına ve fonksiyonlarına karşı duyarlıdır.
- Öğrendiği yeni kelimeleri anlamlarına uygun olarak konuşma ve yazı dilinde kullanır.

Sanat Alanı güçlü olan öğrencinin özellikleri neler olabilir?

- Okurken kelimelere oranla resimlerden daha çok öğrenir.
- Varlıkların görsel imgelerini çok iyi ve net olarak hatırlar.
- Yaşına göre yüksek düzeyde beceri gerektiren resimler çizer.
- Müzik ve resim ile ilgili dersleri çok sever.
- Ders çalışırken farkında olmadan masaya vurarak ritm tutar

MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Meslek seçimini etkileyen birçok faktör sayabiliriz. Bu faktörler, her bireyin öznel tercihlerine bağlı olarak farklı ağırlıklarda olabilir.

- 1. İlgi ve Yetenekler:** Kişinin kendi ilgi alanlarına ve yeteneklerine uygun bir meslek seçmesi, iş tatmini ve başarı açısından önemlidir.
- 2. Eğitim Düzeyi ve Beceriler:** İlgili meslekte gereken eğitim düzeyi ve becerilere sahip olmak, başarı şansını artırabilir.
- 3. Maddi Beklentiler:** Meslek seçiminde maaş ve diğer maddi avantajlar önemli bir rol oynar. Kişinin yaşam standartlarına uygun bir gelir elde etme düşüncesi etkileyici olabilir.
- 4. İşin Prestiji:** Mesleğin toplum içindeki prestiji, kişinin kendini değerli hissetmesini sağlar. Bazıları için prestijli bir meslek seçimi önemlidir.
- 5. Çalışma Koşulları:** İşin çalışma saatleri, esneklik, uzaktan çalışma imkanları gibi faktörler, kişinin iş yaşamını etkiler.
- 6. İş Güvenliği:** Mesleğin sağladığı iş güvenliği ve istihdamın gelecekteki durumu da düşünülmelidir.
- 7. Meslektaş İlişkileri:** İşyerindeki sosyal ilişkiler, ekip çalışması ve meslektaşlarla uyum da meslek seçimini etkileyebilir.
- 8. Gelecekteki İstihdam Olanakları:** Mesleğin gelecekteki istihdam olanakları, sektördeki gelişmeler ve talepler de göz önünde bulundurulmalıdır.

MESLEKİ DEĞERLER

MESLEKİ DEĞERLER

Meslek değerleri, bireylerin bir mesleği seçerken veya o meslekte çalışırken önemsendiği unsurlardır. Bu değerler kişiden kişiye farklılık gösterebilir ancak genellikle şunları içerir:

- 1. Maddi Değerler:** Mesleğin sunduğu maddi olanaklar, maaş, primler, avantajlar gibi unsurlar bu kategoriye girer.
- 2. Sosyal Değerler:** Mesleğin topluma veya başkalarına nasıl yardım ettiği veya etkileşim sunduğu değerleri içerir. Örneğin, sosyal hizmetler veya eğitim gibi meslekler sosyal değerlere önem veren kişiler için çekici olabilir.
- 3. İş-Aile Denge:** İş hayatı ile aile veya kişisel yaşam arasındaki dengeyi sağlama yeteneği. Bu, esnek çalışma saatleri veya uzaktan çalışma gibi unsurları içerebilir.
- 4. Kişisel Gelişim:** Meslek içindeki öğrenme fırsatları, gelişim imkanları, kariyer ilerleme ve yeni beceriler kazanma olanakları bu değerler arasında yer alır.
- 5. İşin Doğası:** İşin kendisi, kişinin tutkulu olduğu veya keyif aldığı aktiviteleri içerebilir. Yaratıcılık, analitik düşünme, fiziksel aktivite gibi unsurlar bu kategoride değerlendirilebilir.

HOLLAND KİŞİLİK TİPLERİ VE MESLEKLER

HOLLAND KİŞİLİK TİPLERİ VE MESLEKLER

	ÖZELLİKLERİ		
GERÇEKÇİ	Sabırlı ve hoşgörülü, pratik, maddeci, erkeksi, antisosyal, uyumlu, içten, doğal, sabırlı, iç görüleri ve başarıma güduları fazla	*Kas etkinliği, motor koordinasyonu gerektiren işler *Açık havadaki işler, mekanik, sistematik çalışmalar *Nesneler, eşyalar, makineler ve hayvanlarla ilgili etkinlikler	Otomobil tamircisi-her çeşit araç teknisyeni , elektrikçi, mühendis, ziraat ile ilgili meslekler, beden eğitimi öğretmeni
ARAŞTIRICI	Entelektüel, analitik düşünce yapısına sahip, rasyonel, eleştirel, titiz, sabırlı, yöntemci, bağımsız, popüler olmaktan hoşlanmayan	*Analitik gözlem yapma *Sistematik deneysel çalışma *Fiziksel, biyolojik ve kültürel olguları araştırma	Biyolog, genetikçi, matematikçi, kimyager, fizikçi, astronot, antropolog, tıp teknisyeni
ARTİSTİK	Heyecan ve coşkuları dengesiz, hayalci, fevri, karmaşık, sezgileri güçlü, bağımsız, duygusal, uyumlu olmayan, duyarlı ve etkileyici	*Estetik faaliyetler yapar *Tutkulu, bağımsız, sistematik olmayan aktiviteler *Sanatsal etkinlik ve ürünler yaratma *Bağımsız yaratıcı çalışmalar	Yazar, ressam, aktör, tiyatro sanatçısı, müzisyen, kompozitör, dekoratör ve mimar
SOSYAL	Yardımlı, sorumluluk sahibi, sosyal işbirliğine yatkın, empatik, arkadaş canlısı, içten, sabırlı, nazik, anlayışlı	*İnsanlarla birlikteliği saptayan aktiviteler *Başkalarını eğiterek geliştirmek, yardım etmek *Başkalarını ikna etme, yönlendirme	Sosyal hizmet uzmanı, rehabilitasyon danışmanı, psikolog, psikolojik danışman, halkla ilişkiler uzmanı, üniversite öğretim üyesi, öğretmen
GİRİŞİMCİ	Dışa dönük, enerjik, kendine güvenli, atılgan, fevri, ikna yeteneği yüksek, sabırsız, meraklı, maceracı, iyimser, sosyal, konuşkan	*Başkalarını ikna etmeye yönelik faaliyetler *Sosyal eğlendirici etkinlikler *Organize edilmiş çalışmalar	Satıcı, pazarlamacı, komisyoncu, menejer, politikacı, avukat
GELENEKSEL	Dikkatli, titiz, itaatkar, tutarlı, esnek olmayan, düzenli, sabırlı, vicdanlı, özdenetimli, hayal gücünden yoksun, dengeli	*Sistemli kurallara bağlı aktiviteler *Nesnelerle ilgili sistematik çalışmalar *Kayıt tutma, hesaplama, kontrol işlemleri, veri işleme makineleri kullanma	Banka veznedarı, kütüphaneci, daktilograf, postacı, muhasebeci, kitapçı, finans elemanı

MESLEK SEÇİMİNDE AİLENİN ÖNEMİ

MESLEK SEÇİMİNDE AİLENİN ÖNEMİ

MESLEK SEÇİMİNDE AİLENİN ÖNEMİ

Doğdukları andan itibaren genellikle kendi sorumluluklarını üstlenme dönemine gelene kadar çocukları adına aileler kararlar alırlar. Ancak, birey belirli bir düşünce yeteneğine ulaştığında, ailesinin karar vermesi yerine destek olmasını tercih eder. Bu noktada, aldıkları olumlu destek bireyleri olumlu yönde geliştirirken, olumsuz tutum uzaklaşmalarına sebep olabilir.

Ebeveynlik tarzlarındaki farklılıklar, bireyler arasındaki çeşitliliğin temel sebeplerinden biridir ve çocuk gelişiminde ve kişilik özelliklerinin şekillenmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı ve sosyo-kültürel yapı da aynı şekilde, kişisel gelişimini ve değerlerinin şekilleniş biçimini etkilemektedir.

Otoriter bir tutuma sahip ailede yetişen çocuklar ebeveyn beklentilerini karşılamak için çaba sarf ederken genellikle kendi tercihlerini ikinci plana atarlar. Diğer taraftan, demokratik iletişim benimseyen aileler çocuklarına seçenek sunarak çocuklarını sorumluluk almaya teşvik eder. Bu ortam çocukların özgüvenleri yüksek ve öz farkındalıkları gelişmiş bireyler olmalarına katkı sağlar. Meslek seçimi konusunda da aileler demokratik tutuma sahip olduğunda çocuklarının kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda karar vermelerini teşvik eder.

Aileler, çocuklarını sağlıklı bir meslek seçimi yapmaları için desteklemeli, onlara rehberlik etmeli ve kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerine izin vermelidir. Ailelerin olumlu tutumları, çocukların meslek seçiminde doğru kararlar vermelerine katkı sağlayabilir ve onları başarılı ve mutlu bireyler olarak topluma kazandırabilir.

EBEVEYNLERİN SAHİP OLDUĞU BAZI OLUMSUZ TUTUMLAR

Ebeveynler bazen “çocuklarının iyiliği ve mutluluğu için” kendi hayallerini çocuklarının gerçekleştirmesini isteyebilirler. Sık sık duyduğumuz “ben olamadım, çocuğum olsun”, “komşunun çocuğu oldu ama...” gibi ifadeler ve düşünceler çocuğunuz için mutsuzluk kaynağı olacaktır.

Komşularımızın , akrabalarımızın çocukları ile bizim çocuğumuzun farklı olduğunu hatta kardeşler arası bile farklılık olabileceğini kabul etmeliyiz. Bu rekabet ve kıyaslanma hissi çocuğunuzun benlik saygısının düşmesine neden olabileceği gibigerçek yeteneklerini ve kapasitesini ortaya koymasına da engel olabilir. Çocuğunuzun durumunu başkaları yerine daha önceki kendi durumu ile kıyaslayabilirsiniz.

Bazı ebeveynler ise tam tersine pasif bir yaklaşım gösterip çocuklarına hiç müdahale etmemeyi seçebilirler. Maalesef bu da doğru bir yaklaşım değildir. Bu durum ailenin çocuğa fazla güvenmesinden kaynaklanabileceği gibi ilgisizlikten de kaynaklanabilir.

En doğrusu, çocuğunuz duygusal ilginizin üzerinde olduğunu bilmeli fakat bu ilgi onu yönetme, karışma şeklinde olmamalıdır.

MESLEK SEÇİMİNDE AİLENİN ÖNEMİ

MESLEK SEÇİMİNDE ANNE BABALARIN GÖREVLERİ NELERDİR?

Çocuklarınıza sağlıklı ve huzurlu bir aile ortamı hazırlayın. Çocuklarınıza verebileceğimiz en anlamlı ve önemli desteğin ona huzurlu bir aile ortamı hazırlamak olduğunu unutmayın.

Çocuğunuza yaşantı zenginliği kazandırın: Çocuğunuzla farklı sosyal ortamlarda zaman geçirin, onun değişik etkinlikler yapmasını sağlayın.

Böylece nelerden hoşlandığını, neyi daha rahat yapabildiğini ve hangi becerilere sahip olduğunu gözleyebilir, hayatında yeni ufuklar açmasına ve yenilikler katmasına yardımcı olabilirsiniz.

Çocuklarınızı olduğu gibi kabul edin. Her anne baba çocuğunun başarılarıyla mutlu olmak ve gurur duymak ister. Ancak bunu esas gaye haline getirmeyin. Onu her zaman ve her haliyle sevdiğinizi ve değer verdiğinizi hissettirin. ‘Kazanamazsan herkese rezil olursun, başkalarının yüzüne nasıl bakarız, komşunun çocuğu senden daha başarılı’ gibi ifadelerden kaçın.

Hayattan ne istiyor? Beklentileri var mı? Onunla konuşarak ileriye görmesine yardımcı olabilirsiniz.

Deneyimlerinizi çocuklarınızın önlerindeki engelleri, kaldırarak, bilgiye ulaşma yolların göstermede kullanın.

Çocuğunuzun güçlü olduğu yönlerini vurgulamaya çalışın ve kendine güvenen, başarılı ve mutlu bir birey olarak yetiştirmek istiyorsanız onu karşılaştığı zorlukları aşması için desteklemelisiniz.

Onların yalnızca başarılarını değil, dürüst çabalarını ödüllendirmek çok önemlidir. Böylece emek harcamanın değerini öğretmiş oluruz.